

שפת אמת חיי שרה תרנ"ו

ב"ה במדרש יודע ה' ימי תמימים כשם שהם תמימים כך שנותיהם תמימים. ורש"י פרש שני חיי שרה כלן שוין לטובה. והוא מדת השתוות שכתב בספר חובת הלבבות. והוא מעלה גדולה להיות אדם עומד בתמימותו בכל מה שעובר עליו. ויש נסיון לעני ויש לעשיר. ושרה בתחלת ימיה עברו עליה כמה זמנים קשים ברעבון ובלקיחתה לפרעה ואבימלך. ובסוף ימיהם היה להם כל טוב ולא נעשה בה שום שנוי בכל השנוים האלה. וזה מאמר המשנה עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ע"ה ועמד בכלן להודיע כמה חבתו של אברהם אבינו ע"ה. פרוש ברב אהבתו להקדוש ברוך הוא. כל הרוחות שבעולם אין זזין אותו ממקומו. ועמד בתמימותו. ולא הרגיש כלל בכל מה שעבר עליו. לא כדרך אנושי שיש לו כמה שנוים בכל יום. והם כל שנותיהם לא נעשה בהם שנוי. ועליהם נאמר גמלתהו טוב כו' כל ימי חייה. כולל כל מיני שנוים ונסיונות בעני ובעשיר. ואמר כשם שהם תמימים כך שנותיהם. כי המה למעלה מן הזמן. כענין שאמרו אני מעיר השחר ואין השחר מעיר אותי. כי הגם שיש בכל יום התחדשות והארה חדשה לא ראי זה כראי זה לכן יש שנוי בכל יום ושנה לטובה ולרעה. אבל הצדיקים הם למעלה מן הזמן והם מביאים התמימות גם בזמן. וזהו שכתוב אשריך ארץ שמלכך בן חורין זה החרות לצאת מן הטבע והזמן. בעת יאכלו הוא עת קבוע להם. אי לך ארץ שמלכך נער ובבקר יאכלו היא הנהגה שתחת הזמן. לכן מקבלים שנוים כפי שנוי היום והשנה. ועקר התמימות הוא להיות דבוק בשרש העליון כמו שכתוב תמים תהיה עם ה' אלקיך כי כל דבר שלמטה יש לו שרש למעלה. וכשהחלק שלמטה דבוק בשרשו הוא דבר תם ושלם. וזה תכלית עבודת האדם לדבק עצמו בשרש העליון. וזה עצמו מה שזכתה שרה למערת המכפלה שדרשו עליה זממה שדה ותקחה. ובמדרש שנקראת מכפלה שמי שקבור בה שכרו כפול ומכפל. ובגמרא פליגי חד אמר ב' בתים זו לפניו מזו וחד אמר בית ועליה על גביו. ומסתמא שניהם אמת דיש גן עדן תחתון ועליון. וכמו כן בגן עדן עצמו יש חיצוניות ופנימיות. והכל תלוי בהכנת האדם בעולם הזה כפי מה שמברר מעשיו להיות תוכו כבדו ומשתוקק תמיד להתדבק בפנימיות ובשרשו העליון. כי לכל דבר יש שרש למעלה. ולבד זה גם למטה יש פנימיות בכל דבר כמו שכתוב בחכמה יסד ארץ. [ובאמת איתא דמערת המכפלה היא בחינת אות ה' שבשם ויש בה מלוי ה'. ויש ה' עילאה ונתתאה] וזה מערת המכפלה התערבות והתדבקות בפנימיות ובשרש העליון. וכפי השתוקקות האדם כל ימיו להתדבק בשרשו. כך מכין לעצמו מקום לאחר פטירתו. ועל זה כתיב יתפלל כל חסיד כו' לעת מצוא זו קבורה. ושרה זממה שדה כל ימיה וזכתה למקום מבחר מכל המקומות:

ב"ה [תרנ"ה]

עבד קודם. והכל תלוי בו. וזוכה אח"כ לבחי' בן. והוא ענין דרך ארץ קדמה למורה. שהרי בחי' צניס החמיל מומן האבות וכו' אלפים תורה. ומקודם ה' רק בחי' עבד משכיל. שהוא מה שבכח שכל האדם להשכיל כי הבורא ית' הוא הארון המגויס עולם ומלואו. ח"ש כעניי עבדים אל יד ארזוניהם כעניי שפחה אל יד גבירתה בן ענינו אל ה' אלקינו עד שיחנט. ולכאורה אין מובן לשון עד שיחנט. וכי רוצין ח"ו לפרוק עול מלכותו ית' מעליו. והרי לעולם ענינו מיתלות לחסדו. אבל הפי' עד שיחנט לבחי' צניס. כי השכל שבאדם עלמו להבין איך עבד ושפחה מלפני לרבו ומכ"כ שיש לו ללפני אל השי"ת זה הוא עבודה בדרך הטבע. אבל באמת הקב"ה נתן לנו התורה שהוא התדבקות בו ית' בכה המלות שהם למעלה משכל האדם. וכשזוכה אדם לתורה ומלמד אין לר"ך ללמוד את עבודת הבורא ממשלים שבע"ז. כי אין זה דרך הישר לתלות הניח בדלח תניא. וזה החילוק בין עבד לבן. ולכן אמרו חז"ל שילחק נקרא בן מביט שבייש כל אור"ע כו'. פי' בעיקרה שיקר עלמו ע"ג מובח שהוא דבר שלא כדרך הטבע. והוא דרך התורה המיוחד לבני ישראל. ובוה אין אחזה לשום אומה. כי כשהעבודה בבחי' עבד משכיל ע"י הכתמה מעבודה עבד ושפחה אי"כ בוה יש לו התחברות לטבע וכל אומות העולם. אבל בחי' בן הוא מביט כל הטבע כג"ל. וח"ש בעוד שלא זכית לבחי' בן לריכין לעבוד אותו כעניי עבדים כו' עד שיחנט ולא נלטרך לבוא לידי משלים והמיזוט האלה. ועכ"ז דרך ארץ קדמה לתורה כג"ל. ולכן עבד משכיל ימשול בבן מביט. ועיקר עבודת האדם הוא בבחי' זו. ובחי' בן הוא מתנה מן השמים שהרי אין פעם לאדם לומר שרונה להיות בן המלך. אבל להיות עבד כעניי עבדים ושפחות זה הוא מלך האדם והשכלתו. וכשזוכה הקב"ה מקרטו וזוכה לבחי' בן מלך אביו שבשמים כג"ל:

בפסוק ויתן אברהם את כל אשר לו ליחזק ולבני הפילגשים כו' נתן אברהם מתנתו. ההפך שצניסם כמ"ס צמדש טולדות ויתן לך יתן ויחזור ויתן. ועמו בן הדיב כאן ויתן. שזה ה"י בסדר מסודר לעולם כי כל השפע שבה לאברהם נשפע ממנו ליחזק ואח"כ ליצחק. ולבני הפילגשים כו' נתן אברהם מתנתו וישלחם כו'. כי יש מתנה כלומר יד כמ"ס וישלחם מפני יחזק כו' דמתיב ומשלם לשוואו אל פניו. ולאחריבו שומר הכרית והחסד. ולכן החסד לאברהם בא לבניי באחלופות יחזק ויעקב. וע"ז כתיב מה רב טובך אשר לפנת. כדי להיות דבר של קיימא חוט המשולש לא במהרה יחזק. כמ"ס יעקב חבל נחלתו. פרש"י חבל צב' גדילים פ"ש. והאבות היו כלים לקבל השפע. הכנה לכלל ישראל. וגרמה שלכן הוליד אברהם ישמעאל ובני קצורה להרואת כי הבס שכל קיוס שלנו בכה האבות. על כל זה העיקר הם בני ישראל. כדאיתא ישראל עלו במתעבה קודם שנברא העולם. ובעבור ישראל העמיד הקב"ה שלשה אבות שהן הן המרכבה. ואוריד נשמתן לעולם הזה. ולהבין דרך לבניהם אחריהם.

ובתיב ויוסף אברהם ויחזק אשה כו'. י"ל שהוא בחי' תוספות מחול אל הקודש. כי הכנת הוא מיוחד לבני ישראל. וזה שורש האבות. והם ג' סודות. ג' ברסות בכל מכל כל. ואין ארור מתדבק בצדק. לכן יש הבדלה בין קודש לחול. ובשפת סט"א מרקה ומתגלה הברכה. וב"מ המעשה דסט"א שריא בעולם. אין הברכה מתגלה. וע"י אמונה שמתגלגל כל ימי המעשה להיות הכנה לשבת יסולן להפלות ימי המעשה מכלל ארור לצדק. כדאיתא גבי אלישור. ולכן נק' סעודתא דמיהמטתא. וכל זה לבני ישראל שהם מאמינים בני מאמינים. אבל יש תוספות מחול אל הקודש בכניסתו ולידתו. ולכן הוליד ישמעאל קודם יחזק ואח"כ בני קטורה:

ב"ה [תרנ"ז]

במדרש ידע ה' ימי תמימים כשם שהם תמימים ק' שטתיהם תמימים. ורש"י פי' שני חיי שרה טולן שוין לטובה. והוא מדת השמות שכתב בה' חובת הטובות. והוא מעלה גדולה להיות אדם שומד בתמימותו בכל מה שעובד עליו. ויש נסיון לפני ויש לעשר. ושרה במלת ימי' עבדו עליה

במדרש יפה שיחתן של עבדי אבות כו'. והנה אברהם אבינו ע"ה הוא פלס הברכה והוא דרך התורה שהתחיל תאלע"ה ב' אלפים תורה. אבל באלישור איתא מתוך ששרת איתו לדיק באמונה יאל מכלל ארור לכלל צדק וכל היולא מן הכלל ללמד על הכלל כולו יאל. והכין זה הדרך איך ללאת מכלל ארור לצדק. ואמרו עליו שהיה דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים וזה הסיקון הוא רב הכמות ומעט האיכות:

ב"ה [תרנ"ז]

עליה כמה זמנים קצים ברעבון ובלקוחתה לפרעה ואבימלך. ובסוף ימיהם ה' להם כל טוב ולא נעשה בה שום שינוי בכל השינוים האלה. זה מאמר המשנה עשרה נסיונות נתנסה ארבעה ועמד בטובן להודיע כמה חיבתו של ארבעה. פי' צרוב אהבתו להקב"ה. כל הכחות שבגולם אין זיון אצו מחקות. ועמד בתמימותו. ולא הרגיש כלל בכל מה שעבר עליו. לא כדרך אנושי שיש לו כמה שינוים בכל יום. והם כל שמתיהם לא נעשה בהם שינוי. ועליהם נאמר גמלתו טוב בו כל ימי חייה. טלל כל מיני שינוים ונסיונות בשוני ובעשור. ואחר כשאם שהם תמימים כך שטותיהם. כי האוה למעלה מן הזמן. כענין שאמרו אני מעיר השחר ואין השחר מעיר אותי. כי גם שיש בכל יום התחדשות והארה חדשה לא ראי זה כראי זה לכן יש שינוי בכל יום ושנה לטובה ולרעה. אבל הגדויקים הם למעלה מן הזמן והם מביאים התמימות גם בזמן. ויש אשריך ארץ שמלך בן תורין זה החירות לאלה מן הצבצ והזמן. בעת יאכלו הוא פה קצוב להם. אי לך ארץ שמלך נער ובבוקר יאכלו היא הנהגה שחמת הזמן. לכן מקבלים שינוים כפי שינוי הזמן והשנה. ועיקר התמימות הוא להיות דבוק באורש העליון כמ"ש תמים הה' עם ה' אלקך כי כל דבר שלמטה יש לו אורש למעלה. וכשהחלק שלמטה דבוק באורש הוא דבר תם ושלם. וזה תכלית עבודת האדם לידבק עליו באורש העליון. וזה עליו מה שזכרה שרה למערת המכפלה שדרשו עלי' זממה שדה ופקחיה. ובמדרש שנק' מכפלה שני שקטור בה שכרו כשל ומנופל. ובגמ' פליגי חד אמר ב' בחיים זו לפנים מה ומ"א בית ועליו על גבו. ומסתמא שכיחם אחת דיש ג"ע מחזון ועליון. וכמו כן בג"ע עליון יש חילוניות ופנימיות. והכל תלוי בהכנה האדם בטהרה כי מה שמכנה מפעול להיות חוט כבדו ומשתוקק תמיד להתדבק בפנימיות ובשרשו העליון. כי לכל דבר יש אורש למעלה. ולבר זה גם למטה יש פנימיות בכ"ד כמ"ש בחכמה יסד ארץ. | ובאמת איתא דמערות המכפלה היא בחי' אמת ה' שבאם יש בה מלי' ה'. ויש ה' פילאה ומחאה| וזה מערת המכפלה המערבות והתדבקות בפנימיות ובאורש העליון. וכפי השתוקקת האדם כל ימיו להתדבק באורש. כך חזק לעשות מקום לאמר פמירתי. וע"ז כתיב יתגלל כל חסיד כו' לעת מלואו זו קבורה. ושרה אצוה שרה כל ימי חכמה למקום שזכרנו שכל התקוות:

במדרש יודע ה' ימי תמימים כו'. חז"ב חיייהם של לדיקים לפני הקב"ה בטהרה וצוה"ב. כי עיקר החיים לאדם כדכתיב ויפח באפיו נשמת חיים הוא כמו מים חיים שהוא המעיין וצוה. כן הגשמה מעיין טבע מחי החיים. ויהי האדם לנפש ח' ש"י מתעלים כל החיות שבגולם דאיתא החותך חיים לכל חי כי לכל בריה יש משהו חיות כפי מה שמדד הקב"ה. וגם הדומם מלמית הטומא. והטומא מוזן החי. והחי בא אל האדם שהוא מעלה הכל עד חי החיים. וכל אלה נקראו חיי שעה והאדם יש בו חיי עולם. והוא הנשמה. ומקורם החטא ה' גם המלכות חיי עולם. ואח"כ הגוף נשפך ממדרגתו. אבל הנשמה היא נשמת חיים. ולפי שהגדוק מעלה הכל אל חי החיים כתיב יודע ה' ימי תמימים שהם מעלים הכל לדיבקות עליון. וכתיב ואברהם זקן בא בימים וה' בריך את אברהם בכל. פי' בכל הברכות כי כלי מחזיק ברכה הוא שלום. וכמ"ש בשבת ויברך. מטעם כי השבת מעלה הכל אל האורש כמ"ש ויגה ביום השביעי על ק בריך. כמו כן אברהם אבינו זקן בא בימים פי' שהעלה כל הימים והזמן אל האורש. וה' בריך. וה' הוא וצ"ד. כי הוא חדה בידה הוהיל והעלה הכל עד האורש. ע"כ ה' הוא הכלי מחזיק ברכה. כמ"ש במדרש אברהם בריך הכל ומי בריך אותו הקב"ה:

איתא במדרש אליעזר הוא כענין ולפי ששרת אותו לדיק באמונה יאז מכלל ארז לכלל ברוך ומ"ע מליט שא"ל אברהם בני ברוך ואין ארז מתדבק בברוך. ולכן איתא במדרש כי אליעזר ה' עבד משכיל. שהבין שיעקר מקוט ע"י בחי' העבודות באמונה וע"י נכנס לכלל ברוך אבל צפ"ע הוא ארז. ולכן גם אח"כ שנאמר לו בוא ברוך ה' והבין שילא לכלל ברוך. אצ"פ כן ה' תחילת דבריו עבד אברהם אבי. וזה עבד משכיל. ומלד העבודות יחלק נחלה בתוך אחים. וע"ז אמרו איזה חכם המכיר את מקומו כי העבד בעלם ארז. וע"י השירות בא במקרה לכלל ברוך. וכי ברוך בעלם. ואין ארז מתדבק בברוך:

ב"ה [תרנ"ח]

במדרש יודע ה' ימי תמימים כשאם תמימים כך שטותיהם תמימים. דאין כלי מחזיק ברכה